

Schoolondersteuningsprofiel VSO

**Heliomare College Heemskerk
Afdeling Arbeid & Dagbesteding**

2020

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Algemene gegevens	4
Collectieve ambitie van Heliomare onderwijs	5
Kenmerken en uitgangspunten van Heliomare Onderwijs	5
Basisondersteuning	6
Doelgroepindeling voortgezet speciaal onderwijs	7
Pedagogisch en didactisch klimaat.....	9
Voortgezet Speciaal Onderwijs	11
Onderwijsbouwwerk VSO Heliomare Onderwijs	11
Bijlage Heliomare College Heemskerk, Arbeid & Dagbesteding.....	15

Inleiding

Dit **schoolondersteuningsprofiel voortgezet speciaal onderwijs** van het Heliomare College Heemskerk informeert de inspectie en de verschillende samenwerkingsverbanden, onze partners, ouders en verwijzers binnen de samenwerkingsverbanden primair onderwijs en voortgezet onderwijs over het ondersteuningsaanbod van de verschillende locaties van de Stichting Heliomare Onderwijs.

Dit schoolondersteuningsprofiel geeft in de eerste plaats antwoord op de vraag hoe Heliomare Onderwijs kan voldoen aan de ondersteuningsbehoefte van een leerling en op welke wijze. Het schoolondersteuningsprofiel beschrijft de mogelijkheden die Heliomare Onderwijs heeft om specifieke groepen leerlingen te ondersteunen op de eigen scholen, maar ook op de reguliere scholen. Daarnaast vormt het de basis voor de communicatie met ouders en is het richtinggevend voor ons professionaliserings-beleid.

Bovenschools draagt dit schoolondersteuningsprofiel bij aan het proces in verschillende samenwerkingsverbanden gericht op afspraken over de basisondersteuning en het bepalen aan welk niveau van ondersteuning onze school binnen elk samenwerkingsverband kan voldoen.

Heliomare Onderwijs heeft een apart schoolondersteuningsprofiel voor het primair speciaal onderwijs en het voortgezet speciaal onderwijs.
Intern werken we het schoolondersteuningsprofiel in detail uit naar concreet aanbod voor onze leerlingen.

Alkmaar, Bergen en Heemskerk, februari 2020

Managementteam Heliomare Onderwijs:

Frits Wichers, manager Heliomare Onderwijs

Piet Klein, Heliomare College Heemskerk (VSO)
Pjotr Neering, Heliomare College Heemskerk (VSO)
Roos Breeuwer, Heliomare College Alkmaar (VSO)

Jolande Brinkman, SO De Alk
René Krom, SO en (V)SO EMB De Ruimte
Judith Reckers, SO en (V)SO EMB Heliomare onderwijs Heemskerk

Algemene gegevens

Centraal contact voor alle vestigingen:

Stichting Heliomare Onderwijs

Raad van Bestuur

Postbus 78, 1940 AB Beverwijk

Relweg 51, 1949 EC Wijk aan Zee

T 088 920 88 88

E info-onderwijs@heliomare.nl

<https://www.heliomare.nl/hoe-kunnen-we-u-helpen/onderwijs/>

Locaties voortgezet speciaal onderwijs Heliomare:

Heliomare College Heemskerk

Afdeling Arbeid en Dagbesteding

Afdeling Vervolgonderwijs

De Velst 1

1963 KL Heemskerk

T: 088 920 80 00

E: info-onderwijs@heliomare.nl

<https://www.heliomare.nl/locaties/heliomare-college-heemskerk-voor-voortgezet-speciaal-onderwijs-vso/>

Heliomare College Alkmaar

Afdeling Arbeid en Dagbesteding

Amstelstraat 5

1823 EV Alkmaar

T: 088 920 90 60

E: hc-alkmaar@heliomare.nl

<https://www.heliomare.nl/locaties/heliomare-college-in-alkmaar/>

Locaties speciaal onderwijs Heliomare:

Heliomare onderwijs

De Velst 1

1963 KL Heemskerk

T: 088 920 80 00

E: info-onderwijs@heliomare.nl

<https://www.heliomare.nl/locaties/heliomare-speciaal-onderwijs-in-heemskerk/>

De Alk

Van Harenlaan 23

1813 KE Alkmaar

T: 088 920 90 00

E: info@dealk.heliomare.nl

<https://www.heliomare.nl/locaties/heliomare-de-alk/>

De Ruimte

Oudtburghweg 3

1862 PX Bergen (NH)

T: 088 920 60 00

E: post@deruimte.heliomare.nl

<https://www.heliomare.nl/locaties/heliomare-de-ruimte-in-bergen/>

Collectieve ambitie van Heliomare onderwijs

Het onderwijs van Heliomare is bijzonder en wordt gegeven vanuit de missie van Heliomare: 'niemand aan de zijlijn'. In onze visie heeft iedereen in onze samenleving talenten en mogelijkheden. Aansluiten bij iemands talent, bij wat iemand kan, brengt iemand in zijn kracht. Dat geldt ook voor onze leerlingen. We geloven erin dat we niet beperkingen maar mogelijkheden centraal moeten stellen. Aansluiten bij mogelijkheden geeft perspectief. Perspectief op naar vermogen optimaal deelnemen aan onze samenleving.

In navolging op de missie van Heliomare: '*niemand aan de zijlijn*' is de visie van Heliomare onderwijs:

Heliomare Onderwijs zet expertise in om leerlingen met een specifieke onderwijs- en ondersteuningsbehoefte voor te bereiden op een zo zelfstandig mogelijke participatie in de samenleving.

De diversiteit van onze leerlingen in intelligentie, lichamelijke en verstandelijke beperkingen, leer-, gedrags- en/of sociaal-emotionele problematiek is groot.

De scholen binnen de Stichting Heliomare Onderwijs werken integraal samen met Heliomare Revalidatie, Arbeid en Sport. Heliomare Onderwijs is een bovenregionale voorziening die kinderen en jongeren op basis van hun ondersteuningsbehoefte en ontwikkelingsperspectief onderwijs biedt voor een duurzame integratie in de samenleving.

Plaatsing op één van de locaties is alleen mogelijk met een toelaatbaarheidsverklaring van een samenwerkingsverband.

Kenmerken en uitgangspunten van Heliomare Onderwijs

Heliomare Onderwijs

- Realiseert voor elke leerling op basis van het ontwikkelingsperspectief passend onderwijs voor optimale deelname aan de samenleving.
- Werkt vanuit gedeelde verantwoordelijkheid op basis van actieve betrokkenheid en heldere communicatie met ouders, kinderen en jongeren aan de realisatie van onderwijs- en ondersteuningsaanbod.
- Is ambitieus en werkt vanuit een missie en visie planmatig aan innovatie en het verbeteren en borgen van kwaliteit.
- Wordt gekenmerkt door professioneel handelen binnen een veilig, uitdagend en respectvol leerklimaat.
- Heeft professionals met specifieke competenties die samenwerken in een multidisciplinaire omgeving.
- Zet aangepaste voorzieningen in op het gebied van de fysieke omgeving, vervoer, ICT, leer- en hulpmiddelen en materialen.
- Beschikt over expertise op het gebied van onderwijs, revalidatie, vrije tijd, sport en arbeid.
- Is verantwoordelijk voor het ontwikkelen en uitwisselen van kennis en expertise Heliomare breed in afstemming met een eigen Research & Development-afdeling en Heliomare Academie Kind/Jeugd.
- Werkt toekomstgericht, oplossingsgericht (OGW), handelingsgericht (HGW) en interdisciplinair.
- Heeft professionals die ondersteuning bieden vanuit de externe dienst aan de scholen van de samenwerkingsverbanden, vraaggestuurd en op maat.

Basisondersteuning

Er is een verschil in definiëring van basiszorg in het reguliere onderwijs en het voortgezet speciaal onderwijs. Immers waar reguliere ondersteuning niet voldoende is en gespecialiseerde ondersteuning nodig is, kan speciaal onderwijs nodig zijn. Heliomare Onderwijs focust op de kwaliteiten en sterke kanten van het kind en accepteert beperkingen daarin. Een persoonsgerichte en toekomstgerichte benadering in de context van het systeem waarin de leerling functioneert. Onze ondersteuning is erop gericht alle leerlingen een passende plek te bieden op één van onze locaties of binnen het reguliere (beroeps) onderwijs.

Doelgroepindeling voortgezet speciaal onderwijs

Er is een nieuw Landelijk model doelgroepindeling voor het voortgezet speciaal onderwijs ontwikkeld. Dit model geeft in hoofdlijnen een helder overzicht weer van de verschillende doelgroepen, de ondersteuningsbehoefte en de uitstroombestemmingen. Het model is hieronder weergegeven.

Heliomare Onderwijs brengt de leerlingen in beeld met behulp van het landelijk doelgroepenmodel. Het model is een matrix maar leest niet van boven naar beneden. Het doelgroepenmodel wordt gebruikt om leerlingen in de juiste leerroute en groep te plaatsen.

De complexe situatie van individuele leerlingen wordt in beeld gebracht op de vijf dimensies van menselijk functioneren:

1. Verstandelijke mogelijkheden: IQ (verbaal en perfoormaal).
2. Adaptief gedrag: een inschatting van de ontwikkelingsleeftijd, het cognitief functioneringsniveau en de leerstandaard.
3. Participatie: omschrijving van functioneren in andere settings zoals gezin, sportclub.
4. Gezondheid en etiologie: omschrijving van fysieke en medische situatie.
5. Context: omschrijving van de sociale en fysieke omgeving.

Ondanks alle verschillen tussen onze leerlingen zien we ook gemeenschappelijke kenmerken. Die kenmerken zijn geclusterd in zeven doelgroepen. Deze doelgroepen zijn gerelateerd aan de mate van verstandelijke ontwikkelingsmogelijkheden en adaptief functioneren.

Het werken met het landelijk doelgroepenmodel levert een belangrijke bijdrage aan het vergroten van:

- De opbrengstgerichtheid van het onderwijs (kwaliteitszorg).
- Het doelgericht plannen van het onderwijs aan leerlingen.
- Het maken van beredeneerde keuzes in leerlijnen en onderwijsaanbod.
- Een betere afstemming met ouders en leerling.
- Een goede overgang naar vervolgonderwijs, arbeidsmarkt of dagbesteding.

Met het doelgroepenmodel worden nadrukkelijk alle factoren van het kind betrokken. Deze brede interpretatie is van groot belang, zeker als de cognitieve mogelijkheden en de sociale vaardigheden ver uit elkaar liggen. Anderzijds voorkomt het model 'onderpresteren' of 'ondervragen' en overschatting van leerlingen, doordat het model alle factoren die van invloed kunnen zijn op de ontwikkeling van de leerling zichtbaar maakt. Aan de hand hiervan wordt de leerroute en het onderwijsperspectief bepaald. Bovendien worden cognitieve prestaties en het benutten van mogelijkheden en talenten van leerlingen gestimuleerd.

Dit beeld leggen we vast in het ontwikkelingsperspectief (OPP). Het duidt tevens een passende uitstroombestemming. Vanuit verschillende expertises en op verschillende momenten wordt vervolgens bepaald wat de leerling nodig heeft om op het gewenste niveau uit te stromen. Dit is een proactief en cyclisch proces.

Landelijk doelgroepenmodel VSO

Elke leerling in beeld

		1	2	3	4		5	6	7		
Totaal IQ		< 20	20 - 34	35 - 49	50 - 69	PRO 55-80	70 - 89	90 - 110	> 110		
Indeling Inspectie		< 35		35 - 49	50 - 69		70 - 79	80 - 89	90 - 110	110 - 120	> 120
Ontwikkelingsleeftijd (SEO)		0-2 jaar	2-5 jaar	5-8 jaar	8-12 jaar		12-16 jaar		kalenderleeftijd	kalenderleeftijd	
Didactisch functioneringsniveau				FN E3-E4	FN M5-E6		Referentieniveau 1F/ onderdelen 2F	Referentieniveau 2F	Referentieniveau 3F-4F		
Leerstandaard		Plancius 1-6 VSO niveau 2	VSO niveau 6	VSO niveau 9	VSO niveau 12	VSO niveau 12/14	VSO niveau 14 Streven naar eind- termen VO	VSO niveau 16 Conform eindtermen VO	Conform eindtermen VO		
Leerroutes Passende Perspectieven PRO				Passende perspectieven Pro leerroute D	Passende perspectieven Pro leerroute C	Passende perspectieven Pro leerroute B	Passende perspectieven Pro leerroute A	Passende perspectieven VMBO leerroute 2F (taal) Passende perspectieven VMBO leerroute 2A en leerroute 2F (rekenen)			
Leerroutes Passende Perspectieven VMBO BBL/KBL											
Leerkenmerken		Sensomotorisch en gevoelsmatig	Pragmatisch	Egocentrisch	Egocentrisch en perform aal		Performaal en ongericht	Toepassingsgericht	Betekenisgericht		
Onder- steunings- behoefte t.a.v.	leren en ontwikkelen	Zeer intensief	Intensief	Voortdurend	Regelmatig		Incidenteel	Op afroep	Leeftijdsadequaat		
	 sociaal-emotionele ontwikkeling	Zeer intensief	Intensief	Voortdurend	Regelmatig		Incidenteel	Op afroep	Leeftijdsadequaat		
	communicatie	Zeer intensief	Intensief	Voortdurend	Regelmatig		Incidenteel	Op afroep	Leeftijdsadequaat		
	fysieke situatie	Zeer intensief	Intensief	Voortdurend	Regelmatig		Incidenteel	Op afroep	Op afroep		
	medische situatie	Zeer intensief	Intensief	Voortdurend	Regelmatig		Incidenteel	Op afroep	Op afroep		
Uitstroombestemming		Belevingsgericht	Taakgericht en activerend	Beschut werk**	Arbeid		Arbeid met certificaten MBO Entree	MBO 2/3/4	MBO 3/4 HBO/WO		
		Dagbesteding		(beschutte) arbeid **			Arbeid/ Vervolgonderwijs	Vervolgonderwijs			

** De uitstroombestemming beschut werk/ (beschutte) arbeid is aan veel discussie onderhevig. De uitstroombestemmingen in het landelijk doelgroepenmodel (2018) zijn vormgegeven op basis van hoe de situatie er heden ten dage uit ziet qua **wet- en regelgeving** (Participatiewet). Dit weerspiegelt niet per se de werkelijkheid/de praktijk. Dit is een bewuste keuze in het model. We hebben gekozen om hier de **theoretische situatie** aan te houden, omdat die ons voorgeschreven wordt door nieuwe regels. Maar belangrijker nog: we willen graag zelf als sector inzichtelijk maken waar de schoen wringt. Wanneer meer (V)SO-scholen met het landelijk doelgroepenmodel gaan werken, wordt op steeds grotere schaal duidelijk dat de theorie de praktijk hier niet weerspiegelt en wellicht op deze manier niet houdbaar is. In de zin dat als we wet- en regelgeving met zijn allen volgen zal blijken of dit wel of niet haalbaar zal zijn.

Onderlegger leerkenmerken

1	2	3	4	5	6	7
Sensomotorisch en gevoelsmatig	Pragmatisch	Egocentrisch	Egocentrisch en perfoormaal	Perfoormaal	Toepassingsgericht (Vermunt)	Betekenisgericht (Vermunt)
Het leren is sterk gebonden aan het hier en nu en aan de fysieke omgeving en het eigen lichaam	Door te doen, ervaren en herhalen leert de leerling. Concrete praktische voorbeelden bieden ondersteuning.	De leerling wil leren wat nuttig is om zelfstandig het alledaagse leren te hanteren, concreet, dichtbij in tijd en ruimte en gericht op de eigen emotionele beleving.	De leerling wil leren wat nuttig is om zelfstandig het alledaagse leven te hanteren. Ook kan de leerling modellen, schema's en diagrammen gebruiken om opgedane kennis te structureren.	De leerling werkt met en past toe algemene en vakspecifieke strategieën en metacognitie.	De leerling richt zich vooral op de toepassingsmogelijkheden van de leerstof. Hij wil weten of de leerstof relevant is voor de praktijk en heeft vooral behoefte aan concrete informatie en voorbeelden.	De leerling richt vooral zijn aandacht op de te bestuderen stof. Hij onderzoekt standpunten, ideeën en conclusies, legt verbanden en vormt zijn eigen mening.

De informatie over het doelgroepenmodel, kijkwijzers en invulwijzers zijn te vinden op de website van Lecso: <https://doelgroepenmodel.lecso.nl>

Voor een overzicht van de uitstroomgegevens van onze scholen verwijzen we u naar de website www.scholenopdekaart.nl

In het voortgezet speciaal onderwijs bereiden we leerlingen voor op een zo zelfstandig en onafhankelijk mogelijk leven in onze samenleving, naar een participierend niveau. De leerling staat centraal en is, zoveel als mogelijk, eigenaar van zijn leer-ontwikkelingsproces. Het onderwijs op onze scholen daagt leerlingen uit hun talenten zo optimaal mogelijk te ontwikkelen. Vanuit onze visie dat de leerling centraal staat maken we gebruik van bepaalde tools om maatwerk te leveren. Zoals:

- coaching gesprekken als basis voor alle leerlingen,
- contextuele leerlingbegeleiding (BVS, belevingsvragenlijst),
- principes van Person driven planning binnen arbeid,
- loopbaanoriëntatie en begeleiding (LOB) (vervolgonderwijs),
- bevindingen uit 'Ik ben in Beeld 'binnen EMB (Dagbestedingsgroepen).

Pedagogisch en didactisch klimaat

Het pedagogisch klimaat op onze scholen kenmerkt zich door de volgende waarden: Veilig Samen Groeien.

Elke leerling heeft een grote behoefte aan een veilig klimaat om te kunnen leren en vertrouwen te ontwikkelen in hun mogelijkheden. Het schoolklimaat op de locaties van Heliomare Onderwijs is respectvol, stimulerend en uitdagend. Dat is de voorwaardelijke basis waarop het onderwijsaanbod succes heeft. Op onze locaties worden de leerlingen positief benaderd, wordt de motivatie en participatie om te leren versterkt. De zelfregie van leerlingen is onderdeel van het leren maken van keuzes en zelfredzaamheid. Onze leerlingen weten dat ze indien nodig extra tijd of herhaalde instructie krijgen en in eigen tempo kunnen werken. Ons veilig schoolklimaat moedigt coöperatief leren aan. Het proces waarbij de leerling zijn beperking erkent en uiteindelijk accepteert, talenten ontwikkelt en mogelijkheden benut, wordt interdisciplinair ondersteund.

Binnen Heliomare Onderwijs werken we met het programma 'Beste Vrienden' van 'De Vreedzame school' op zowel het SO als VSO EMB. Dit is een programma voor sociale competentie en democratisch burgerschap. Het staat voor een pedagogische benadering waarbij niet zozeer de individuele leerling, maar de leerling in zijn sociale context centraal staat.

Voor het VSO is gekozen voor het Leefstijl-programma. Hierin worden jongeren bewustgemaakt van het 'goed omgaan met elkaar' aan de hand van verschillende thema's. Niet alleen het individu wordt hierdoor sterker, maar ook de groep. Het bevorderen van positieve groepsrelaties speelt in de Leefstijl-lessen een grote rol.

Er is intensieve aandacht voor alle leergebied overstijgende kerndoelen voor de onderscheiden doelgroepen, met een accent op sociaal gedrag, sociaal emotionele ontwikkeling, leren leren en leren omgaan met beperkingen. Het onderwijs is gericht op het geven van inzicht aan de leerling, zodat deze leert te reflecteren en te anticiperen op eigen gedrag en leerhouding. Dit wordt aangepast aan de mogelijkheden van de leerling. Waar een leerling niet in staat is te reflecteren, richten we de omgeving zo in dat deze leerling met hulp kan functioneren.

Heliomare Onderwijs werkt handelingsgericht en bevordert de zelfredzaamheid van de leerling op sociaal, emotioneel, educatief en fysiek gebied en de oriëntatie op zijn toekomstige participatie in de maatschappij. Het eigenaarschap van de leerling en zijn ouders zijn uitgangspunt. De leerling en zijn ouders worden ondersteund om realistische doelen te stellen. Hierbij is het van belang om met elkaar te bepalen wat de leerling nodig heeft en hoe de professionals hieraan tegemoet kunnen komen.

De locaties hanteren de handelingsgerichte cyclus: intake, strategie, onderzoek, indicering en advies.

Leerlingen worden op basis van hun ontwikkelingsperspectief geplaatst op een leerroute binnen één van de groepen. Binnen het speciaal onderwijs is sprake van een grote spreiding in begaafdheid. Binnen onze locaties wordt lesgegeven aan leerlingen met een verstandelijke beperking, maar ook aan leerlingen die in potentie het vwo-niveau aankunnen. Bij het samenstellen van de groepen wordt rekening gehouden met de leeftijd, het ontwikkelingsniveau, leerroute en ondersteuningsbehoefte van de leerling.

Op de locaties wordt een voortgangsregistratie, leerlingvolgsysteem, gebruikt voor het volgen van de prestaties en de ontwikkeling van de leerlingen.

Voortgezet Speciaal Onderwijs

Onderwijsbouwwerk VSO Heliomare Onderwijs

Heliomare Onderwijs heeft in de regio Noord-Holland een duidelijke positie als expertisecentrum in de toeleiding van leerlingen met verstandelijke en/of (meervoudige) lichamelijke beperkingen. Juist deze positie maakt dat Heliomare Onderwijs ervoor kiest om alle profielen, zoals deze wettelijk beschreven zijn in de Wet op de Expertisecentra (per 1 augustus 2014 in de volksmond bekend als Wet Kwaliteit VSO), ook in de toekomst te blijven aanbieden.

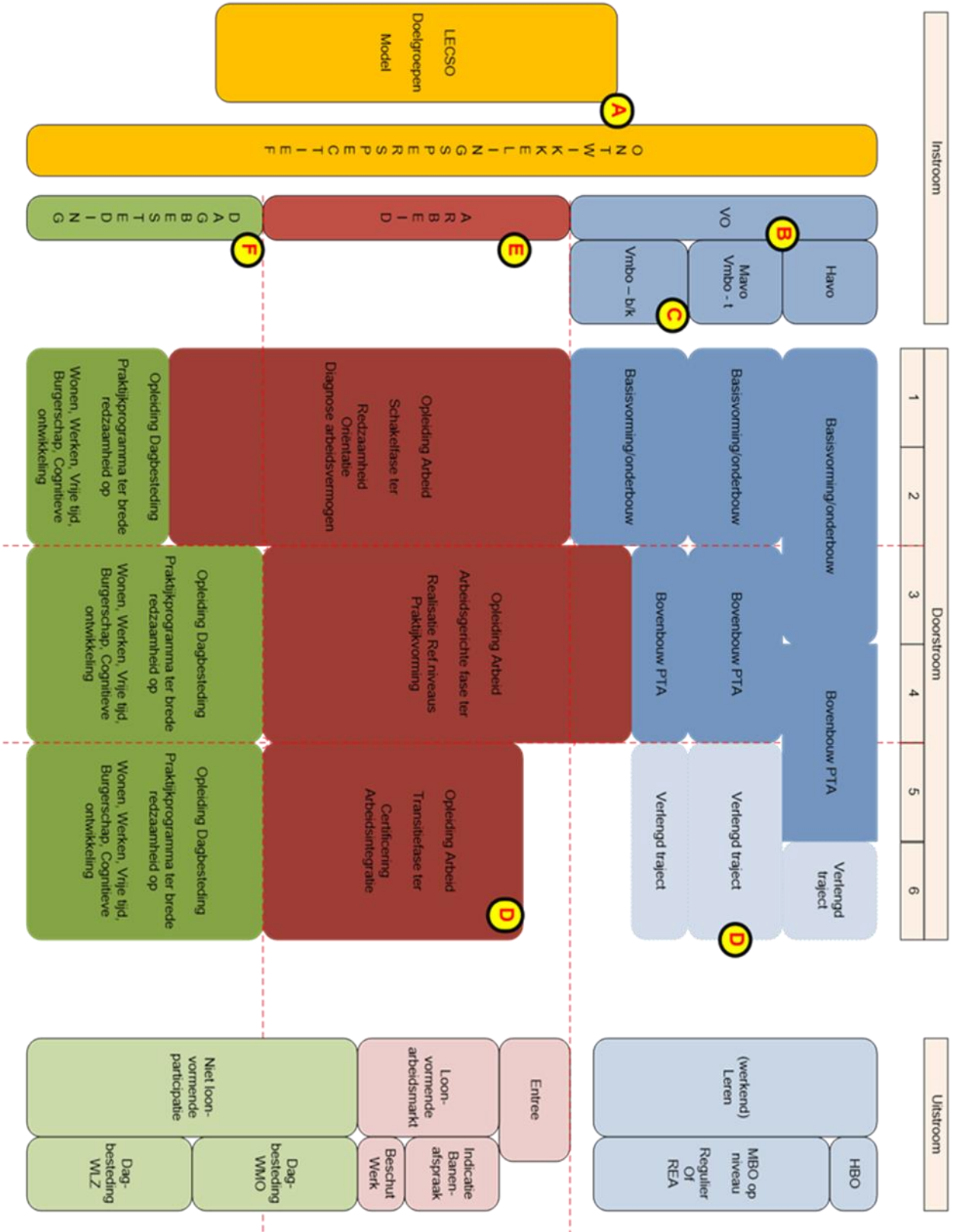
Dat wil zeggen dat Heliomare Onderwijs zich binnen de diverse samenwerkingsverbanden, waarin zij participeert blijft en gaat profileren als onderwijsinstelling met de volgende profielen:

- Vervolgonderwijs – gericht op het behalen van een volledig diploma vmbo of havo, met als doel om door te stromen naar een vervolgopleiding
- Arbeid – gericht op een uitstroom naar loonvormende arbeid, al dan niet ondersteund door theoretische en vakgerichte certificaten, of eventueel een entreekwalificatie
- Dagbesteding – gericht op een uitstroom naar een vorm van dagbesteding, zonder dat sprake is van loonvorming

Alhoewel Heliomare Onderwijs haar onderwijs aanbiedt als volledige trajecten, gericht op toeleiding naar vervolgvoorziening/uitstroombestemming, is tussentijdse in- en uitstroom te allen tijde mogelijk. Waar het tussentijdse instroom betreft, worden leerlingen ingeschaald op het voor hen best passende profiel en daarbinnen de best passende onderwijsfase, zodat zij daarmee aansluiten bij het lopende onderwijstraject. Voor wat betreft tussentijdse uitstroom is deze vooral gericht, waar mogelijk, naar terugkeer naar het regulier onderwijs, passend bij de uitgangspunten van passend onderwijs. Het gros van de leerlingen echter, zal een volledig traject bij Heliomare Onderwijs doorlopen.

In beginsel is voor alle profielen uitgegaan van een basisprogramma van een vast aantal jaren, dat per profiel kan verschillen. Op het basisprogramma zijn altijd uitzonderingen mogelijk, zowel qua verlenging van het programma, als qua versnellen van het programma. Een en ander kan daarbij zijn ingegeven door factoren betreffende de leerling zelf, maar kan ook zijn ingegeven door factoren van externe aard, zoals daar zijn factoren omtrent verblijfstijd in het onderwijs zoals vastgesteld door het Samenwerkingsverband Passend Onderwijs. Overigens is bij de opbouw van de diverse profielen uitgegaan van een verblijfsduur tot 18 jaar

Hoe de profielen zich tot elkaar verhouden is op de volgende pagina in een model weergegeven. Navolgend worden de belangrijkste elementen toegelicht.

A. Criteria voor toewijzing

Toewijzing naar de profielen vindt centraal op basis van een objectieve set van criteria plaats. Voor de inhoud van de set wordt het doelgroepenmodel vso van LECSO gehanteerd, waaraan Heliomare Onderwijs bij de ontwikkeling een belangrijke inhoudelijke bijdrage heeft geleverd. Buiten de toewijzing aan een profiel wordt in deze fase ook al een eerste verwachting van de aard van de uitstroom uitgesproken. Uitgangspunt bij de opzet van de onderbouw van de profielen is, dat de routes op de scheidslijn tussen de profielen ingedeeld worden bij het profiel met de hoogste ambitie.

Aansluitend op de toewijzingscriteria wordt een set van standaarden en doorstroomcriteria ingezet op basis waarvan bepaald kan worden of de leerling nog in de juiste route zit richting uitstroom. Uitgangspunt is voorwaardelijke doorstroom; leerlingen die de niveaus niet of juist erg goed halen, zullen geadviseerd worden om een voor een beter passend profiel/route te kiezen. De bepaling van de opbrengsten t.o.v. de gestelde doelstellingen van de relevante route (keuze voor door-, op- of afstromen) vindt profieloverstijgend plaats.

B. Uitstroomprofiel havo/mavo/vmbo-t

Binnen het profiel Vervolgonderwijs worden diplomagerichte trajecten aangeboden op het niveau van havo en mavo (vmbo-t).

Deze trajecten worden volledig binnen Heliomare onderwijs uitgevoerd conform de richtlijnen van de Wet op het Voortgezet Onderwijs. Daarmee volgen de trajecten in beginsel de basisduur, zoals deze voor de vormen van onderwijs is vastgesteld. Een havo-traject beslaat daarmee 5 jaar, bestaande uit een onderbouw van 3 jaren en een bovenbouw van 2 jaren. Een mavo-traject beslaat 4 jaren, bestaande uit een onderbouw van 2 jaren en een bovenbouw van 2 jaren. Doubleren of verlengen van een bouw op grond van in het OPP benoemde belemmerende factoren is mogelijk.

In de bovenbouw wordt gewerkt met een Programma van Toetsing en Afsluiting (PTA), dat voorziet in examinering via Staatsexamens.

C. Uitstroomprofiel vmbo-b/k

Als 3e niveau binnen het profiel Vervolgonderwijs worden trajecten aangeboden op vmbo basis- en/of kaderberoepsgericht.

Deze trajecten worden volledig binnen Heliomare onderwijs uitgevoerd conform de richtlijnen van de Wet op het Voortgezet Onderwijs. Daarmee volgen de trajecten in beginsel de basisduur, zoals deze voor de vormen van onderwijs is vastgesteld. Een traject beslaat 4 jaren, bestaande uit een onderbouw van 2 jaren en een bovenbouw van 2 jaren.

Uitvoering van de trajecten vmbo-b/k vindt plaats in symbiose met het regulier voortgezet onderwijs, minimaal daar waar het het praktijkgedeelte betreft. Dit is voorwaardelijk om leerlingen naar een volledig diploma te kunnen leiden, aangezien het praktijkdeel van dit vmbo-programma niet via Staatsexamens te examineren is. De mate van symbiose kan zich verder uitstrekken tot een volledige gezamenlijke uitvoering van het PTA.

Op grond van de regelgeving binnen de Wet op het Voortgezet Onderwijs, is het mogelijk voor individuele leerlingen het examentraject vmbo-b het examentraject in te vullen als Entreeopleiding.

Voor leerlingen voor wie bij de start van het schooltraject nog twijfelachtig is of een volledig vdiploma mogelijk is en voor leerlingen met voldoende cognitie die meer praktisch georiënteerd zijn, zal een praktische variant van de onderbouw vmbo-b/k geboden worden. In deze tweejarige

route wordt de basis gevormd door de kerndoelen vo (vandaar profiel Vervolgonderwijs). Na deze onderbouw van twee jaar zal bekeken worden of de leerling daadwerkelijk door kan stromen naar de bovenbouw vmbo of het traject vervolgt in het profiel Arbeid.

D. Verlengd traject

Verlengde trajecten kunnen van toepassing zijn in twee voorkomende gevallen

Niet alle leerlingen die een vo-diploma halen, beschikken over voldoende vaardigheden om succesvol door te kunnen stromen naar het mbo of hbo. Kortweg, hun uitstroombestemming is een andere, dan het profiel waarin zij verkeren. Deze leerlingen zijn gebaat bij een opleiding waarin naast het diplomagericht aanbod ook voldoende aandacht besteed wordt aan praktische en sociale vaardigheden, zodat uitstroom naar die alternatieve bestemming succesvol kan zijn. Het extra aanbod kan bestaan uit een traject in het ATC, (begeleide) stages of andere passende arbeidstoeleidendende activiteiten.

Het traject kan na het PTA of naast het PTA plaatsvinden. In beide gevallen zal sprake zijn van een verlengde duur van het onderwijstraject.

Een tweede variant van een verlengd traject kan gelegen zijn in het vinden van aansluiting op een uitstroom naar REA College. REA College biedt bepaalde groepen studenten een beroepsopleiding op mbo-niveau 1 tot en met 4. REA College is echter pas mogelijk voor leerlingen vanaf 18 jaar.¹ Mogelijkerwijs kan een verlengd traject op het vso een overgang naar REA College vergemakkelijken.

E. Uitstroombestemming Arbeid

Voor profiel Arbeid uitgegaan van een basisprogramma van 6 jaren. Met dit uitgangspunt sluit de school aan bij de adviezen van SLO, zoals deze gegeven zijn in het document 'Bouwstenen voor het vso: uitstroombestemming Arbeidsmarkt en Dagbesteding'. De aard van de fase is vooral afgestemd op de praktijkcomponent. In hoeverre moet deze oriënterend zijn, voorbereidend op werk, of gericht op transitie naar een maatschappelijk vervolg

F. Uitstroombestemming Dagbesteding

Het profiel Dagbesteding is gericht op leerlingen zonder arbeidsvermogen. Dit is ofwel vastgesteld bij instroom in het vso, ofwel duidelijke geworden in de schakelfase van het profiel Arbeid.

Het profiel is gericht op leerlingen zonder arbeidsvermogen en streeft naar een zo groot mogelijk persoonlijke redzaamheid van leerling op cognitief gebied en op de gebieden wonen, vrije tijd, werken (activiteiten), dagbesteding en burgerschap.

Daar waar het profiel een basisduur kent van 6 jaren, wordt in de laatste fase scherp gekeken, wat de meeste optimale plek is voor een leerling. Daarbij kan het voorkomen, dat er gezocht wordt naar verlenging van het onderwijstraject om de ontwikkelingskansen van de leerling te vergroten, of naar een vervroegde uitstroom naar dagbesteding, als ingeschat wordt, dat de leerling daar baat bij heeft.

Slotoverweging

Bovenbeschreven onderwijsbouwwerk schetst de contouren van de onderwijsprofielen zoals Heliomare deze voor ogen heeft, om daarmee aan te sluiten bij de mogelijkheden in een veranderende samenleving. Naast of na deze contouren ligt de inhoudelijke invulling van de profielen voor. Daarbij kunnen bestaande werkwijzen en arrangementen ingepast worden bij nog te ontwikkelen arrangementen.

---

¹ Leerlingen in het vso hebben het recht om tot hun 20^e in het vso te verblijven, maar de ervaring leert dat veel samenwerkingsverbanden een drempel inbouwen bij 18 jaar.

Beschrijving doelgroepen VSO
Uitstroomprofiel Arbeid & Dagbesteding
Heliomare College Heemskerk

1. VSO Heliomare College Heemskerk (HCH) in het kort.

Onze doelgroep

VSO Heliomare College Heemskerk biedt onderwijs aan leerlingen in de leeftijd van 12 tot max. 20 jaar die ondersteuning, begeleiding of zorg nodig hebben wat betreft hun verstandelijke, zintuigelijke of functionele belemmeringen en/of hun gedrag. Hun ondersteuningsbehoeften zijn dusdanig dat dit niet gerealiseerd kan worden in het reguliere voortgezet onderwijs.

Onze leerlingen stromen uit naar arbeid (beschut), dagbesteding of vervolgonderwijs.

We bereiden de leerlingen voor op een zo zelfstandig en onafhankelijk mogelijk leven in onze samenleving. De leerling staat centraal en is, zoveel als mogelijk, eigenaar van zijn leerontwikkelingsproces. Het onderwijs op onze scholen daagt leerlingen uit hun talenten zo optimaal mogelijk te ontwikkelen.

Visie

De visie op onderwijs van de afdeling is:

Wij realiseren voor iedere leerling optimale deelname aan de samenleving door middel van passend en duurzaam onderwijs, op basis van het ontwikkelingsperspectief.

Eigenaarschap van de leerling staat centraal door middel van vergroten van autonomie en zelfregie.

We werken nauw samen met ouders/verzorgers en werken handelingsgericht

Instroom -(tussentijds) uitstroom

Leerlingen stromen in vanuit Heliomare Speciaal Onderwijs, een andere vorm van (voortgezet) speciaal onderwijs of regulier onderwijs (inclusief speciaal basisonderwijs).

Leerlingen stromen gemiddeld op 18-jarige leeftijd en uiterlijk op 20-jarige leeftijd uit naar dagbesteding, arbeid of vervolgonderwijs zoals een Entree opleiding, passend bij de eigen mogelijkheden en interesses en het aanbod van uitstroombmogelijkheden.

Uitstroomgegevens HCH van het afgelopen schooljaar

Uitstroom	18/19	%
Totaal aantal uitgestroomde leerlingen	49	100%
Dagbesteding	16	33 %
Arbeid/beschut werk	11	22 %
Vervolgonderwijs	16	33 %
Zonder vervolgplek	6	12 %

Bestendinging

Het HCH volgt de leerlingen nadat ze van school zijn gegaan nog twee jaar.

Het stagebureau en de leerling administratie checkt jaarlijks of de leerlingen na een en twee jaar nog op dezelfde vorm van uitstroom zitten.

2. Samenwerking

Met de volgende instantie vindt samenwerking plaats:

Heliomaatwerk

Heliomaatwerk is een samenwerking tussen Heliomare Onderwijs en Heliomare Arbeid, met als doel de leerlingen te laten uitstromen naar een duurzame werkplek. De leerling, ouders, mentor, arbeidsdeskundige, arbeidsbemiddelaar en werkgever werken hierin samen.

Samenwerking met revalidatie

De interdisciplinaire samenwerking van onderwijs en revalidatie is één van de speerpunten van zowel Heliomare Onderwijs als Revalidatie. De visie op deze samenwerking is vastgelegd in het Visiestuk Kinder- en jeugdcentrum Heliomare. Heliomare biedt specialistische revalidatie voor kinder/jongeren met een primair motorisch probleem. Dit gebeurt op verwijzing van een revalidatiearts. Behandelars maken deel uit van de teams.

Locatie De Trompet

In september 2017 is Heliomare in samenwerking met de Hartekamp Groep gestart met het leer-werkbedrijf W.I.M.: Werken is Meedoen. Vanuit de visie: Niemand aan de zijlijn is gekozen voor deze opzet om leerlingen nog beter voor te kunnen bereiden op arbeid en dagbesteding.

De samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs

Er bestaan nauwe contacten tussen het HCH en de samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs. Er vindt uitwisseling van kennis plaats en afstemming rond de aanvraag van toelaatbaarheidsverklaringen

Kenterjeugdhulp

Vanuit een initiatief van Heliomare Onderwijs is uit de samenwerking tussen gemeentes, samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs en Kenterjeugdhulp een specifiek onderwijsaanbod gecreëerd voor leerlingen die thuiszitten. Heliomare Onderwijs verzorgt het onderwijs, Kenterjeugdhulp de jeugdzorg.

3. Doelgroepbeschrijving en Ondersteuningsaanbod Heliomare College Heemskerk, Arbeid & Dagbesteding.

Dagbestedingsgroep met extra of intensieve ondersteuningsbehoeften

Beschrijving doelgroepen Leerroute 2 en 3 CED ZML Leerlijn

Algemeen:

Het onderwijs in de onderbouwgroep wordt geboden in een kleinere groep van 10 tot 12 leerlingen. Het leer- en ontwikkelklimaat kenmerkt zich door extra veiligheid en voorspelbaarheid.

Het onderwijs in de midden- en bovenbouwgroep wordt georganiseerd in grotere groepen van 12 tot 15 leerlingen. Het leerlingaantal in deze groepen ligt wat hoger, want leerlingen in deze fases zullen vaker deelnemen aan (individueel) praktijkleren. In deze groepen is een vaste leerkracht aanwezig, een vaste assistent en voor het begeleiden van het praktijkleren wordt een stagemedewerker ingezet.

Na het VSO stromen deze leerlingen door naar taakgerichte en activerende dagbesteding.

Leerlingkenmerken

De leerlingen in de onderbouw zijn tussen de 12 en 14 jaar, in de middenbouw tussen de 14 en 16 jaar en in de bovenbouw tussen de 16 en 18-20 jaar.

Deze leerlingen hebben extra of intensieve ondersteuningsbehoeften op het gebied van de organisatie van het onderwijs, leren en ontwikkelen, sociaal-emotionele ontwikkeling, communicatie en sommige leerlingen ook op het gebied van fysieke en medische ondersteuning.

De leerling is aangewezen op een vaste leerkracht en assistent. Gedurende de hele dag is er intensieve ondersteuning nodig op het gebied van instructie, taakaanbod en plannen en organiseren. Zeer nabije ondersteuner die altijd initiatiefnemer is. Een zeer voorspelbare, gestructureerde onderwijssituatie met ruimte voor regelmatige individuele begeleiding en continue toezicht bij en invulling van vrijere situaties i.v. m. veiligheid en een zeer overzichtelijk en voor gestructureerd pedagogisch klimaat.

- Deze leerlingen hebben algemeen cognitieve capaciteiten op het niveau van een matig tot licht verstandelijke beperking (TIQ 45-70) met bijbehorende beperkte zelfredzaamheid en sociaal- emotioneel niveau.
- De meeste leerlingen volgen vanaf jonge leeftijd speciaal onderwijs.
- Naast de, passend bij het niveau, beperkte zelfstandigheid zijn er ook leerlingen die door hun motorische of medische stoornis meer beperkt zijn in hun zelfredzaamheid en op verschillende momenten van de dag ADL-ondersteuning nodig hebben van een volwassene.

	<ul style="list-style-type: none"> • Naast de cognitieve beperking en evt. de motorische of medische stoornis, kan er ook sprake zijn van ontwikkelingsstoornissen/psychische leerbelemmeringen (ASS, AD(H)D, angststoornis, trauma- en hechtingsproblematiek), waardoor gedurende de hele dag sturing op gedrag nodig is. • Ongeveer 20% van de leerlingen staat onder behandeling van de revalidatiearts van Heliomare en heeft paramedische ondersteuning onder schooltijd.
Pedagogische en praktische ondersteuningsbehoeften	<ul style="list-style-type: none"> - Een dag structuur met balans tussen rust/ontspanning en activiteit/inspanning. - Individuele benadering met veel nabijheid, begrenzing en uitlokken van positief gedrag. - Een klimaat dat uitnodigt tot praktisch ervaren en leren en ontwikkelen. - Ruimte om zelf regie te nemen en deze te organiseren met behulp van de juiste hulpmiddelen, verbaal of instrumenteel. - Intensieve inzet op het ontwikkelen of vergroten van de betrokkenheid op en adequate communicatie met de nabije omgeving. - Overzichtelijke en eenvoudige structuur van ruimte, tijd en personen, in opbouw conform de mogelijkheden. - Een grote mate van voorspelbaarheid, regelmaat en vaste rituelen. - Een beschutte schoolomgeving met intensief toezicht rondom veiligheid. - Een (zeer) intensieve begeleiding en sturing gericht op communicatie, zelfredzaamheid, sociaal-emotionele ontwikkeling en arbeidscompetenties.
Cognitieve ondersteuningsbehoeften	<ul style="list-style-type: none"> • Er wordt gebruik gemaakt van de leerlijnenpakketten van CED VSO ZML. Voor leerroute 2 gaat dit om niveau 3 t/m 6, voor leerroute 3 gaat het om niveau 4 t/m 9. • De doelen die passen binnen de zone van de naaste ontwikkeling van de leerling zijn leidend voor de te plannen activiteiten en lessen in de groep, waar mogelijk in de hele groep of in meerdere sublesgroepen. • De leerling krijgt onderwijs met taakgerichte, praktische activiteiten, gericht op het inslijpen en automatiseren van kennis en vaardigheden. Materialen en activiteiten worden structureel aangeboden en herhaald. Taal en rekenen is gericht op een zo zelfstandig mogelijke rol in de samenleving in de toekomst. Door de extra ondersteuning en de directe nabijheid van de begeleider kunnen doelen worden behaald.

	<ul style="list-style-type: none"> • De leerling leert veelal door voordoen-samen doen-nadoen. • De communicatie is een belangrijk ontwikkelingsgebied. Het stimuleren van de zelfredzaamheid en autonomie zorgt voor een zo groot mogelijke zelfstandigheid en geeft mogelijkheden voor eigen regie binnen de domeinen wonen, werken en vrije tijd. Doelen worden behaald als de leerling samen met de leerkracht in een bekende setting de geplande activiteit/handeling uitvoert.
--	---

Reguliere groep met basis - of extra ondersteuningsbehoeften

Beschrijving doelgroep arbeid Leerroute 3, 4 en 5 – CED VSO ZML Leerlijn

Algemeen:

Het onderwijs in de onderbouwgroep wordt geboden aan een groep van ongeveer 12 leerlingen. Er is een leerkracht aanwezig in de groep en een klassenassistent op afroep. Daarnaast kan sprake zijn van extra ondersteuningsbehoeften in de zorg en/of begeleiding.

In de midden- en bovenbouwgroep wordt gewerkt in groepen van maximaal 15 tot 18 leerlingen. Het leerlingaantal in deze groepen ligt wat hoger, want leerlingen in deze fases zullen vaker deelnemen aan (individueel) praktijkleren.

Het uitstroomniveau van deze leerlingen varieert van een vorm van dagbesteding, (beschutte) arbeid tot vervolgonderwijs, in de vorm van een entreeopleiding.

Leerlingenkenmerken

De leerlingen in de onderbouw zijn tussen de 12 en 14 jaar oud, in de middenbouw tussen de 14 en 16 jaar en in de bovenbouw zijn tussen de 16 en 18-19 jaar oud.

De leerlingen hebben basis - of extra ondersteuningsbehoeften op het gebied van de organisatie van het onderwijs, leren en ontwikkelen, sociaal emotionele ontwikkeling, communicatie en sommige leerlingen ook op het gebied van fysieke en medische ondersteuning.

- De leerlingen hebben algemeen cognitieve capaciteiten op licht verstandelijk beperkt tot moeilijk lerend niveau (TIQ 50-80).
- Een groot aantal van deze leerlingen volgt vanaf jonge leeftijd het speciaal (basis)onderwijs.
- Er zijn achterstanden op meerdere domeinen.
- Er kan sprake zijn van een algehele ontwikkelingsachterstand, maar er kunnen ook afzonderlijke stoornissen of gecombineerde stoornissen zijn: medische/neurologische stoornissen (aangeboren of niet-aangeboren hersenletsel en ziektes/syndromen), ontwikkelingsstoornissen/psychische leerbelemmeringen (ASS, AD(H)D, angststoornis), trauma- en hechtingsproblematiek, leerstoornissen (lees-, of rekenproblemen, disharmonisch cognitief functioneren).
- Ongeveer 20% van de leerlingen staat onder behandeling van de revalidatiearts van Heliomare en heeft paramedische ondersteuning onder schooltijd.
- Bij de overige leerlingen en hun gezinnen is vaker een externe hulpverleningsinstantie betrokken.
- De leerlingen hebben behoefte aan een voorspelbaar onderwijsaanbod in eigen groep. Ze

	<p>hebben een basisklimaat nodig dat gericht is op het ontwikkelen van autonomie, het nemen van initiatief, verantwoordelijkheid leren dragen en een basishouding van de leraar die wordt gekenmerkt door ingrijpen, uitleggen en herhalen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • In deze groep zijn er ook leerlingen die door hun motorische of medische stoornis meer beperkt zijn in hun zelfredzaamheid en op verschillende momenten van de dag ADL-ondersteuning nodig hebben. • De leerlingen met een neurologische stoornis/motorische beperking kunnen extra ondersteuningsbehoeften hebben t.a.v. de volgende domeinen: leren en ontwikkelen, sociaal-emotionele ontwikkeling, communicatie, fysieke/medische situatie, executief en zintuiglijk functioneren. Zoals eerder genoemd worden zij ondersteund door paramedici van revalidatie. • Voor een deel van de leerlingen is samenwerking met VVO (diplomagericht onderwijs van Heliomare) nodig op didactisch gebied.
<p>Pedagogische en praktische ondersteuningsbehoeften</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Leraren die voldoende kennis hebben over de sterktes en zwaktes in de ontwikkeling, waardoor zij gedrag/vaardigheden goed kunnen interpreteren. - Een benadering waarbij er een bewustwording/ondersteuning is van de eigen invloed (regie) en eigen mogelijkheden (krachten). - Begeleiding bij het ontwikkelen en/of vergroten van adequate communicatie, ook op stage/op de werkvloer. - Een omgeving waarin het leren adequaat om te gaan met emoties aangeleerd en gestimuleerd wordt. - Begeleiding bij het zelf creëren van eenvoudige structuur van ruimte, tijd en personen, gericht op zelfredzaamheid. - Een kleinschalige, overzichtelijke omgeving. - Begeleiding en sturing gericht op zelfredzaamheid, sociaal-emotionele ontwikkeling en arbeidscompetenties. - Een stimulerende leeromgeving die, passend in de schoolopbouw (oriënterend leren, ervarend lerend en leren, gericht op transitie), de leerling voorbereidt op deelname aan de maatschappij. - Bij incidenten is er ondersteuning van begeleiders en zijn er afspraken over time-out die de leerling de mogelijkheid biedt om tot rust te komen.
<p>Cognitieve ondersteuningsbehoeften</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Er wordt gebruik gemaakt van de leerlijnenpakketten van CED VSO ZML. Voor

	<p>leerroute 3 gaat dit om niveau 4 t/m 9, voor leerroute 4 om niveau 9 t/m 12 en voor leerroute 5 om niveau 11 t/m 14.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Er is sprake van een gedifferentieerd aanbod, passend bij het leer- en ontwikkelingsniveau van de leerlingen. De differentiatie gebeurt zowel op instructie- als verwerkingsniveau en wordt voornamelijk vormgegeven binnen sub-lesgroepen. Het onderwijs is taakgericht en praktisch, zowel gericht op het verwerven van kennis als vaardigheden. Binnen leerroute 4 en 5 (maar soms ook binnen leerroute 3) wordt binnen het theoretische onderwijsaanbod gestreefd naar het behalen van referentieniveaus. • De sociale vaardigheden van de leerlingen staan centraal; er wordt ingezet op passende ruimte nemende en –gevende vaardigheden bij het uitstroomperspectief van de leerling met speciale aandacht voor het leren omgaan met feedback. • Ook met betrekking tot het aanleren van arbeidsvaardigheden op school en tijdens praktijkleren worden de ondersteuningsbehoeften van de leerlingen zo goed mogelijk ingevuld ten einde tegemoet te komen aan het verwachte uitstroomperspectief. • Het stimuleren van de zelfredzaamheid en autonomie zorgt voor een zo groot mogelijke zelfstandigheid en geeft mogelijkheden voor eigen regie. • Proactieve houding om de leerling uit te nodigen eigen kwaliteiten te ontwikkelen, zelfs als hij zich daar zelf nog niet van bewust is.
--	--

Intensieve groep met extra of intensieve ondersteuningsbehoeften

Beschrijving doelgroepen Leerroute 3, 4 en 5 CED ZML-leerlijnen

Algemeen:

Deze groep leerlingen zou op basis van hun cognitie onderwijs moeten kunnen volgen op regulier VO, VSO diplomagericht of praktijkonderwijs. Maar vanwege belemmerende factoren op meerdere domeinen passen zij niet in deze vormen van onderwijs.

De pedagogische aanpak voor deze groep leerlingen is voorliggend om tot ontwikkeling te komen.

Het onderwijs in de onderbouwgroep wordt geboden aan een groep van ongeveer 10-12 leerlingen. Er is een leerkracht aanwezig in de groep en continue een klassenassistent. In de midden- en bovenbouwgroep wordt gewerkt in groepen van maximaal 15. Het leerlingaantal in deze groepen ligt wat hoger, want leerlingen in deze fases zullen vaker deelnemen aan (individueel) praktijkleren met extra ondersteuning.

Het uitstroomniveau van deze leerlingen varieert van een vorm van (beschutte) arbeid tot vervolgonderwijs, in de vorm van een entreeopleiding.

Leerlingkenmerken

De leerlingen in de onderbouw zijn tussen de 12 en 14 jaar oud, in de middenbouw tussen de 14 en 16 jaar en in de bovenbouw zijn tussen de 16 en 18-19 jaar oud.

De leerlingen hebben extra of intensieve ondersteuningsbehoeften op het gebied van de organisatie van het onderwijs, leren en ontwikkelen, sociaal emotionele ontwikkeling, communicatie en sommige leerlingen ook op het gebied van fysieke en medische ondersteuning.

- De leerlingen hebben algemeen cognitieve capaciteiten op beneden gemiddeld of gemiddeld niveau (TIQ 80-110). Ze zijn over het algemeen gestart in het regulier onderwijs. Een deel daarvan doorloopt de basisschool, anderen worden tussentijds verwezen naar SBO of SO.
- Door ontoereikende zorg tijdens eerder gevolgd onderwijs, complexe kind- of gezinsfactoren wordt de ontwikkeling van deze leerlingen op emotioneel, sociaal, cognitief en praktisch gebied nadelig beïnvloed. Er is voorliggende externaliserende of internaliserende problematiek, wat gevolgen heeft voor het leren en ontwikkelen (praktisch en theoretisch).
- Er kan sprake zijn van een combinatie van stoornissen: een leerstoornis (dyslexie, dyscalculie, disharmonisch intelligentieprofiel), een ontwikkelingsstoornis/psychische leerbelemmering (ASS, AD(H)D, angststoornis, trauma- en hechtingsproblematiek), of een medische stoornis. De leerling en/of het gezin worden in veel gevallen begeleid door externe hulpverleningspartners.

	<ul style="list-style-type: none"> • Er is sprake van extra of intensieve ondersteuningsbehoeften t.a.v. executieve functies (aandacht, planning/organisatie, flexibiliteit, concentratie, metacognitie, gedrags- en emotieregulatie, inzicht in eigen gedrag, zelfbeeld, prosociaal gedrag), de sociaal-emotionele ontwikkeling en de communicatie. De leerling heeft gedurende de hele dag veiligheid nodig, met begrenzing en nabijheid. De persoonlijke aansturing/benadering reikt buiten de muren van de klas.
<p>Pedagogische en praktische ondersteuningsbehoeften</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Een positief, waarderend en oplossingsgericht pedagogisch klimaat, gericht op structuur, betrokkenheid en welbevinden. Waarin professionals en ouders zeer regelmatig met elkaar afstemmen en normatieve verwachtingen worden bijgesteld. - Begrenzing en nabijheid die tot buiten de klassenmuren reiken. - Een omgeving waarin het leren adequaat om te gaan met emoties aangeleerd en gestimuleerd wordt. - Begeleiding bij de eenvoudige structuur van ruimte, tijd en personen, gericht op de zelfredzaamheid. - Begeleiding en sturing gericht op een stimulerende leeromgeving die uitnodigt om te leren passend in de schoolopbouw. - Het aanleren van adequate communicatie: bewustmaking van het effect van de gebruikte communicatie op anderen en het aanleren van passende communicatievormen vraagt veel nabijheid van leerkracht of assistent en frequente, positief geformuleerde feedback. Ook op stage/werkvloer. - Ten aanzien van de executieve functies: is voortdurende aandacht vereist t.a.v. het concentratievermogen: in het richten, vasthouden en verdelen van de aandacht. Voortdurende sturende begeleiding bieden door aan te geven wat van de leerling wordt verwacht in een voorspelbare leeromgeving waardoor het voor de leerling mogelijk wordt flexibel om te gaan met veranderingen en tegenslag. - Voortdurende begeleiding op gebied van (regulatie van) emoties en persoonskenmerken. Tevens begeleiding in het leren hoe de leerling zijn behoeften kan uitstellen. - Hulp bij het inzicht verkrijgen van zijn eigen leerproces. Deze extra ondersteuning is ook geboden bij het overzien en evalueren van de situatie.

	<ul style="list-style-type: none"> - Secundaire hulp om snel in te kunnen spelen op situaties, preventief en curatief (achterwachtfunctie). - Een leerkracht of assistent die kortdurend interventies pleegt, zodat de leerling gehoord wordt bij alledaagse sociale interacties (teruggaan maar wat er gebeurde). - Het bieden van duidelijke regels en afspraken t.a.v. pauze en vrije situaties. Begeleiders die de situatie aanvoelt om snel in te kunnen spelen op interacties zowel in klas als daarbuiten.
<p>Cognitieve ondersteuningsbehoeften</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Er wordt gebruik gemaakt van de leerlijnenpakketten van CED VSO ZML. Voor leerroute 3 gaat dit om niveau 4 t/m 9, voor leerroute 4 om niveau 9 t/m 12 en voor leerroute 5 om niveau 11 t/m 14. • Er is sprake van een gedifferentieerd aanbod, passend bij het leer- en ontwikkelingsniveau van de leerlingen. De differentiatie gebeurt zowel op instructie- als verwerkingsniveau en wordt voornamelijk vormgegeven binnen sublesgroepen. Het onderwijs is taakgericht en praktisch, zowel gericht op het verwerven van kennis als vaardigheden. Binnen leerroute 4 en 5 (maar soms ook binnen leerroute 3) wordt binnen het theoretische onderwijsaanbod gestreefd naar het behalen van referentieniveaus. Het stimuleren van de zelfredzaamheid en autonomie van de leerling, vraagt een proactieve houding, sensitiviteit en doorzettingsvermogen van de leerkracht. • De sociale vaardigheden van de leerlingen staan centraal; er wordt ingezet op passende ruimtenemende en –gevende vaardigheden bij het uitstroomperspectief van de leerling met speciale aandacht voor het leren omgaan met feedback. • Ook met betrekking tot het aanleren van arbeidsvaardigheden op school en tijdens praktijkleren worden de ondersteuningsbehoeften van de leerlingen zo goed mogelijk ingevuld ten einde tegemoet te komen aan het verwachte uitstroomperspectief.

Aanvullende informatie over de opbouw van de school en beknopt informatie over praktijkleren en stage.

4. SCHOOLOPBOUW

Met ingang van schooljaar 2019/2020 onderscheidt de school drie bouwen. Elke bouw bestaat uit een aantal groepen en leerjaren.

- leerjaar 1 en 2: Oriëntatiefase
- leerjaar 3 en 4: Ervaringsfase
- leerjaar 5 en 6. De Transitiefase

De naam van elke fase geeft het doel weer:

Leerjaar 1 en 2:

Oriëntatie op de uitstroom en werken aan zelfredzaamheid in een voortgezet onderwijs klimaat. De leerling leert steeds meer zelf doen en maakt kennis met de verschillende uitstroom mogelijkheden.

Leerjaar 3 en 4:

Ervaring opdoen in verschillende sectoren zoals Techniek, Horeca of Schoonmaak. We zoeken samen met de leerling naar wat hem/haar aanspreekt en past bij zijn/haar interesses en mogelijkheden. De leerling gaat kennismaken met echte praktijksituaties.

Leerjaar 5 en 6:

Transitie: De leerling heeft praktijkervaring opgedaan, weet wat zij/hij wil en kan en maakt een keus, samen met ouders, in een bepaalde richting: arbeid, dagbesteding of vervolgonderwijs.

Stage

Het zo goed mogelijk voorbereiden op de stap naar de samenleving op gebied van werken is een van onze pijlers. Het Stagebureau heeft hierin een coördinerende rol. Denk daarbij aan contacten met vele bedrijven/dagbestedingen in de regio en de samenwerking met de Samenwerkingsverbanden. Daarnaast ondersteunen en begeleiden zij onze leerlingen (en hun ouders/verzorgers) in hun proces naar die volgende stap op gebied van talentontwikkeling, keuzes maken m.b.t. een passende plek en hebben zij een beleidsmatige functie m.b.t. de kwaliteit van het aanbod HCH, professioneel handelen mentoren en leraarondersteuners. Het stagebureau maakt ook deel uit van de afdeling VSO diplomagericht van het VVO te Heemskerk.

Schematische praktijklijn Heliomare VSO Arbeid en VVO

	Hoe ziet praktijk eruit? (Is afhankelijk van uitstroomperspectief)	Wat is het doel?
Leerjaar 1-2	Praktijklessen, Interne stages en klussen in en om school	<i>Ontwikkelen richting WIM:</i> - Werken aan arbeidsvaardigheden - Introductie arbeidssectoren WIM
Leerjaar 3-4	Werken in WIM of Groepsstage of Individuele stage	<i>Ontwikkelen richting groepsstage:</i> - Arbeidsvaardigheden - Kennismaken met arbeidssectoren WIM
Leerjaar 5-6	Werken in WIM of Groepsstage of Individuele stage of Heliomaatwerk	<i>Ontwikkelen richting individuele stage:</i> - Samenwerken en overleggen - Procedures en instructies opvolgen - Materialen, middelen en gereedschappen - Plannen en organiseren - Kwaliteit leveren - Ethisch en integer en klantgericht handelen - Omgaan met verandering - Omgaan met druk en tegenslag

5. TOEKOMSTIGE ONTWIKKELINGEN EN AMBITIE

In de afgelopen twee jaar kent het HCH veel dynamiek qua interne ontwikkelingen. Na de fusie van De Zevensprong met Heliomare Onderwijs en de verhuizing naar De Velst in Heemskerk, het inspectiehersteltraject en verbeteren van de onderlinge samenwerking, staat de afdeling klaar om met veel energie voort te bouwen op de ingeslagen weg.

Er is een nieuwe, breed gedragen visie op onderwijs geformuleerd, een heroriëntatie op praktijkleren waaronder het versterken van het aanbod bij WIM. De nieuwe schoolleider, kan samen met het zeer betrokken team verder bouwen aan het onderwijs van het Heliomare College Heemskerk.